

سواد و آموزش

مسئله آموزش در ایران از زمانی موضوعیت پیدا می کند که فرد سن ۶ سالگی را پشت سر می گذارد. اگر چه به لحاظ کاهش رشد جمعیت که از سالهای پیش آغاز شده است، در سالهای اخیر از انبوهی دانش آموزان مقطع ابتدایی کاسته شده و در دوره راهنمایی نیز نسبت به سالهای گذشته مشکل تراکم دانش آموز کاهش یافته است. اما هنوز، آموزش بخصوص در سنین نوجوانی یکی از مسائل حائز اهمیت است.

در این فصل ابتدا فرآیند تغییر سهم جمعیت جوان از کل جمعیت کشور، سپس موقعیت جوانان از نظر آموزش مورد بحث قرار گرفته است. بررسی سهم باسوادان جوان از باسوادان کل کشور در سالهای سرشماری نشان می دهد که بیشترین سهم مربوط به سرشماری ۱۳۶۵ (۲۹/۵ درصد) و کمترین سهم مربوط به سرشماری ۱۳۴۵ (۲۵/۹ درصد) بوده است. در سایر سالها افت و خیزهایی در این شاخص مشاهده می شود اما دامنه تغییرات آن در کل سالهای سرشماری از ۳/۶ درصد تجاوز نکرده است. سهم مردان با سواد جوان از کل مردان با سواد نیز در سرشماری سال ۱۳۶۵ بیشترین مقدار (۲۸/۶ درصد) و در سرشماری سال ۱۳۴۵ کمترین مقدار (۲۴/۹ درصد) را داشته است. در بین زنان بیشترین سهم مربوط به سرشماری سال ۱۳۳۵ (۳۳/۱ درصد) و کمترین سهم مربوط به سرشماری سال ۱۳۴۵ (۲۸/۴ درصد) بوده است. (جدول ۱-۲)

در سرشماری ۱۳۷۵، ۲۳/۵۹ درصد از جمعیت ۶ ساله و بیشتر کشور جوان (۱۵-۲۴ ساله) بوده اند. این امر نشان می دهد که پدیده سواد در بین جوانان مورد اقبال عمومی بوده است (جدول ۲-۲)

اطلاعات سرشماری نشان میدهد که در سال ۱۳۶۵ حدود ۸۴ درصد مردان جوان باسواد بوده اند، حدود ۳۲ درصد از این افراد در زمان سرشماری در حال تحصیل بوده اند و حدود ۶۸ درصد دیگر تحصیل نمی کرده اند. در همین سال حدود ۶۵ درصد زنان جوان با سواد بوده اند، حدود ۲۵ درصد زنان جوان با سواد در زمان سرشماری در حال تحصیل و حدود ۷۵ درصد آنها تحصیل نمی کرده اند.

نتایج بدست آمده از سرشماری ۱۳۷۵ نیز نشان می دهد که حدود ۹۵ درصد مردان جوان و حدود ۹۰ درصد زنان جوان باسواد هستند. این ارقام از سرعت افزایش باسوادی زنان نسبت به مردان حکایت می کند. یکی از دلایل این امر فاصله زیاد باسوادی زنان و مردان در گذشته بوده است که با این افزایش تعدیل شده است. مقایسه نتایج دو سرشماری نشان می دهد که در بین هر دو گروه زنان و مردان باسواد نسبت افراد در حال تحصیل در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته، یکی از دلایل این امر باروری بالای سالهای بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تا سال ۱۳۶۵ بوده است که مولید آن دوره پس از گذر از سن ۶ سالگی در سال ۱۳۷۵ در حال تحصیل بوده اند (جدول ۳-۲).

در سال ۱۳۷۵، ۵۹/۵۵ درصد از جمعیت ۲۴-۲۰ ساله در سطح عالی مشغول به تحصیل بوده اند. این نسبت در جمعیت ۱۹-۱۵ ساله برابر ۴/۵۲ درصد بوده است. در مقایسه با سال ۱۳۶۵، نسبتهای مذکور بترتیب ۲۴/۰۱ درصد و ۲/۵۴ درصد افزایش را نشان می دهد. این نسبتها برای گروه سنی ۱۹-۱۵ ساله زنان

و مردان بسیار نزدیک بوده اما برای گروه سنی ۲۴-۲۰ ساله در سال ۱۳۶۵، سهم مردان ۲/۶۶ درصد از زنان بیشتر بوده و در سال ۱۳۷۵ نیز سهم مردان ۲ درصد بیش از زنان بوده است. (جدول ۲-۴)

در سال ۱۳۶۵ از جمعیت ۲۴-۲۰ ساله که ترک تحصیل کرده اند بیشترین درصد مربوط به دوره متوسطه بوده (۳۷/۲ درصد) در حالیکه در سال ۱۳۷۵ بیشترین درصد مربوط به دوره راهنمایی است (۳۱/۲۷ درصد) بوده است (جدول ۲-۵). این بدین معنی است که بعد از طی دوره ابتدایی و راهنمایی و ورود به دبیرستان افراد کمتر مبادرت به ترک تحصیل نموده اند.

۶۷/۶۸ درصد از دانشجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی در سال ۱۳۷۵، جوانان زیر ۲۴ سال بوده اند. در همین سال ۶/۹۱ درصد از دانشجویان دوره دکتری مرد، جوانان ۲۴ ساله بوده اند این نسبت برای زنان برابر ۷/۴۶ درصد بوده است (جدول ۲-۶).

مطابق نتایج سرشماری در سال ۱۳۵۵ و ۱۳۶۵ حدود ۹ درصد و در سال ۱۳۷۵ حدود ۷ درصد از با سواد مرد مقطع آموزش عالی را جوانان ۲۴-۱۵ ساله تشکیل می دادند. این نسبت در بین زنان در سالهای ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ به ترتیب برابر ۲۵، ۱۲ و ۱۵ درصد بوده است (جدول ۲-۷)